

NIEZIJL – NEDERLANDS HERVORMDE KERK

Voor de ontstaansgeschiedenis van het dorp moeten we terug naar 1560: Oostvredewold verlegt de afwatering van Oxwerd naar Nijesloterzijk. Dit werd in de volksmond al gauw afgekort tot Niezijl, en dat is tot op de dag van vandaag zo gebleven. Het dorp werd aangelegd op de dijk uit de 15e eeuw: aan de overkant van de dijk waren destijds de kwelders van de Lauwersmeer. Door de ligging op de dijk werd Niezijl gedurende de 80-jarige oorlog een strategisch punt. Na de Reductie van Groningen in 1594 groeide het dorp snel. In 1612 was er een doopsgezind Mennonietenkerkje actief.

De kerk van Niezijl is een van de meest bescheiden stichtingen van de 17e eeuw. 15 november 1650 was een belangrijke dag voor Niezijl. Provinciale Staten van Stad en Lande stelden 600 florijnen (het traktement voor een predikant daarbij inbegrepen) ter beschikking voor de bouw van een kerk. Zeshonderd gulden voor een kerk was zelfs in de 17e eeuw te weinig. De Staten stelden daarom op 19 januari 1660 een bedrag van 4000 florijnen, met een begrotingsmarge van 1000 florijnen, ter beschikking voor de bouw van een nieuwe kerk. Waarom er een nieuw gebouw moest komen, is niet bekend maar kunnen we wel vermoeden: uit het prijsverschil over 10 jaar kunnen we afleiden dat de eerste kerk ongetwijfeld (te) klein was, maar misschien ook niet al te best van constructie. In 1663 werd de kerk in gebruik genomen.

Het huidige gebouw is een eenvoudig zaalkerkje met een rechte koorafsluiting. De voorgevel wordt afgemaakt met een licht wijkende dakruiter. Er zijn vijf traveeën, die van elkaar gescheiden worden door lisenen. Drie traveeën beschikken over grote rondboogvensters met vorktraceringen. Zowel in noord- als westwand zien we een ingang onder een korfboog, gedecoreerd met blokken natuursteen die het jaartal 1661 vermelden. De oostwand ontbeert iedere versiering, behalve de eenvoudige profielen rond de vensters. De westwand is gesloten om het gewicht van de nieuwe houten dakruiter te kunnen dragen; deze verving in 1862 het vroegere torentje. De bovenste helft van de gevel is vernieuwd. Het exterieur is in 1985 gerestaureerd.

Het interieur is opmerkelijke gaaf, zeker na de restauratie van 1991. Het interieur is wit met een blauw balkenplafond. De preekstoel is een schoolvoorbeeld van het type kansel uit de 17e eeuw met decoratie, ontleend aan de voorbeeldenboeken van de Nederlandse architect Vredeman de Vries (1527-1609), een van de meest invloedrijke kunstenaars uit de 16^e eeuw die de Italiaanse bouwstijl introduceerde in de landen ten noorden van de Alpen, en wiens handboeken met voorbeelden veel gebruikt werden door anderen.

Op de hoeken van de kansel staan gecanneleerde halfzuiltjes, de velden zijn gevuld met toogpanelen. De onderkuip is gesloten. Het doophek om de kansel is gelukkig bewaard gebleven. Tegenover de preekstoel staat een herenbank met eveneens gecanneleerde hoekzuiltjes.

Het orgel is gebouwd rond 1680, mogelijk door een Westfaalse bouwer. Hillebrand vernieuwde rond 1820 de windlade en breidde het front uit met zijvelden. In 1870 is het instrument door Leichel in de Hervormde Kerk van Eerbeek geplaatst met nieuwe klaviatuur, mechaniek en ingrijpend gewijzigde dispositie. Eertman plaatste het orgel in 1920 in Niezijl. In 1991 en 1992 is een restauratie uitgevoerd door Mense Ruiter. Ten behoeve van de pedaaltoeren werd het verder vlakke plafond verhoogd tot een tongewelf.